

això [i assenyala la dona consolant-se] ho fem tots, quan tenim un moment desocupat... No et sembla?”. No sé què contestar-li, però finalment accepto que és un argument plausible.

”Volia tindre l'estudi al barri del Carme. Jo he conegut el barri ple d'imatgers, de fusters, de torners, etc. Estava ple d'artesans, i els mirava treballar amb els ulls com a plats. Quan per fi m'acceptaren a Belles Arts vaig saber que ho havia aconseguit, que havia fet el pas correcte, l'ingrés a Sant Carles és el millor que m'ha passat en la vida”. En les seues paraules hi ha un cert enyor, alguna cosa que em posa alerta. Li pregunte si la crisi li ha afectat molt: “Em va molt bé i em va molt malament, Martí. Aquesta ciutat costa molt d'assimilar, crema molt. Ací tot passa, és una ciutat molt ingrata”. El mire als ulls, grisencs, dotats d'una llum lleugerament esmoreïda. Pense que és a punt de pegar a volar i que en aquell estudi li queda

poc temps de vida. De segur que ja deu estar buscant un altre lloc per a ocupar i tornar a començar. L'atracció de l'abisme.

na cosa exacerbada, com les aquarel·les de Rodin: “Vaig fer-ne molts! L'exposició es deia *Apunts per a l'eròtica*. I els vaig

vendre molt bé, aquells quadrets. Saps qui els compraren sobretot? Les dones! Supose que s'hi veien reflectides... Però

UN PAÍS DE PARAULES

Una història d'històries

Francesc Calafat

RIBERA DE BOIRES

Felip Tobar
Editorial Tria
Barcelona, 2011
258 pàgines

Felip Tobar, encara ben jove, va tenir en el segon lustre dels anys 90 una entrada fulgurant, que després s'anà apagant, en la crítica literària de la premsa valenciana, perquè feia ressenyes —“boníssimes”, al parer de Màrius Serra—, perquè eren fresques, agudes, però més dotat per a la contundència que no per al matís, anava al gra i amb uns talls de navalla tan incisius, que per la novetat descol·locava alguns lectors i delectava a molts. Ara exerceix la crítica ocasionalment. Una llàstima. El seu ofici actual és la traducció, fonamentalment en castellà i centrada sobretot en els còmics que publica Planeta.

El cuquet de Tobar no es limitava a la literatura sobre la literatura, sinó que la seua obsessió primera era la creació i, de fet, escrigué alguna ficció que despertà l'interés d'alguns lectors i d'alguna editorial per la seua singularitat en la literatura nostra d'aquells moments, però l'excés en dificultat la viabilitat. Anys després, amb bon criteri, li ha fet un *lifting* radical i l'ha rees-

Felip Tobar.

crita de dalt a baix. El resultat és *Ribera de boires*. El protagonista, un estudiant, és un personatge excèntric, “tronat”, com s'autoqualifica, ja que parla amb un avi mort, va vestit amb una gavardina seua i té el costum de confondre les coses. Tot comença quan, després de ser segrestada, apareix morta la seua millor amiga en circumstàncies gens clares. El jove, amb l'ajuda d'amics, d'un periodista i d'un forense s'entesta a resoldre el cas. A partir d'ací es gesta la particularitat del llibre: entrem en un món delirant, en què la fantasia i la realitat es

barregen i no saben sovint en qui pla se situen. És una història que avança amb enginy i giravolts constants i fets sorprenents. *Ribera de boires* integra registres diferents: a banda de la proximitat i la fantasia, juga amb la resolució d'enigmes i un thriller estrany d'històries de secrets, un context familiar i elements de la nostra cultura (referències a l'obra de Ramon Llull, als moriscos, a la guerra civil del 1936) al costat d'al·lusions a cultures exòtiques. Amb tots aquests ingredients i la juxtaposició contínua de temps i d'històries, l'autor construeix una rapsòdia única i que llisca amb tota naturalitat. Allò estrany i la incertesa suren sobre la ficció, perquè el llibre esdevé un món de mons, una història d'històries, on la fantasia i la veritat es fonen i acaben sent veritat, si més no per a la persona que ho viu.

És fàcil que a certs lectors aquesta literatura no li faça el pes, i que l'acumulació d'elements i les transicions ràpides puguin crear confusions, però cal reconèixer que el sentit del ritme, la velocitat narrativa i l'obsessió per una trama sòlida ens obliga a pensar en Felip Tobar com un narrador que cal tenir en compte.

A MANERA DE TASCÓ

Berenguer i la poesia

Vicent Alonso

Un dels avantatges dels llibres de poemes, a pesar que en aparença no tinga gaire importància, és que el lector pot triar per on iniciar l'aventura d'introduir-s'hi sense preliminars. Recorde un amic d'estudis per a qui llegir exigia una activitat d'informació sobre l'autor, la seua producció prèvia, les dades biogràfiques, l'avaluació de la literatura crítica que havia generat, etc; tot plegat, una veritable inconveniència. L'amic d'estudis confonia llegir amb fer una tesi doctoral, i no admestia matisos en raó dels gèneres. Perquè la fórmula havia d'aplicar-se tant a la lectura de Locke com a la de Borges o Espriu. Doncs, no. Les matèries, en general, i els gèneres en particular, permeten formes diverses de lectura que, com és ben notori, es posen a funcionar segons les maneres, també diverses, com els textos literaris s'organitzen finalment en el paper imprès. Agafen vostés *La terra interior i altres poemes* (Denes, 2011, pròleg de D. Sam Abrams) i comencen a llegir-lo pel poema final, “València”. De ben segur que experimentaran l'ímpetu amb què un llibre és capaç d'atraure els lectors. Perquè aquest poema és com un imant o, si volen també, com una escaleta que ens permet traspasar la superfície del conjunt i ens endinsa fins al més profund, fins al moll d'una poesia i d'una actitud poètica que m'atreviria a qualificar de paradigmàtica en la història recent de la literatura valenciana. I això, d'una banda, perquè si ho mire amb calma, no conec cap altre poeta contemporani capaç de mostrar amb més passió el seu amor per una ciutat que, a peu i a cavall, s'ha negat a proposar-se com a capital natural d'un territori, carregat de cultura, en canvi d'altres direccions que marquen uns altres nordos. Llegir la “València” de Berenguer és recórrer pam a pam un grapat d'emocions que endevines compartides, però també esplèndidament dites per un poeta concret, mestre indiscutible en l'expressió més senzilla i en els suggeriments més eficaços. Travessen vostés el poema, des de la citació inicial de Jorge Sousa Braga (“Portugal / gostava de te beijarmuitoapaixonadamente / na boca”) fins als versos finals, en què es reuneixen aquesta mateixa citació i la translació de significats que el poeta ha dut a terme (“València / M'agradaria besar-te apassionadament / A la boca”), i observaran la barreja d'amor i odi que és al moll de la seua escriptura. Així, l'obra de Berenguer, d'una altra banda, és també paradigmàtica perquè ens recorda fins a quin punt la poesia valenciana contemporània és deutora de la circumstància d'haver d'estar nit i dia entre l'enclusa i el martell.

Però ja he dit que aquest darrer poema és com una finestra a l'interior de la terra berengueriana, que el poeta ha ordenat amb tries de la seua obra anterior i amb una vintena de nous poemes. Abrams, en el seu pròleg, en dona pèls i senyals, i marca camins on situar l'obra i el poeta. Em permetre suggerir que no hauríem d'oblidar que Berenguer és potser el poeta que més i millor ha manifestat la seua admiració per l'obra d'Andrés i Estellés. Potser el suggeriment és superflu perquè el món i la dicció estellesianes apareixen ací i allà, no des dels mecanismes elementals de l'homenatge, sinó des de l'assumpció natural d'una tradició en la qual el poeta se sent a gust i que contribueix a engrandir. Al capdavall, cap poeta té la darrera paraula a pesar que el progrés no és cap fanal il·luminador de la història de la poesia. Però Estellés i Berenguer són ànimes que s'assemblen en més

El poeta Vicent Berenguer. / JESÚS CÍSCAR

Estellés i Berenguer són ànimes que s'assemblen en més d'un tret

d'un tret, però sobretot en allò que distingeix el seu vol. Perquè hi ha poetes que fan com els esparvers: s'envolen fins dalt de tot i no deixen d'observar la terra, la vida, la ciutat, els obrers, els records, els amors, les fàbriques..., però allà baix, minúsculs, gairebé imperceptibles i insignificants des de la rodalia del cel. N'hi ha d'altres, tanmateix, que s'envolen també, però fan com les oronetes, sempre a tocar de les coses. Estellés i Berenguer són més oronetes que esparvers i saben que el vol més alt no garanteix ni l'esplendor ni l'exhaustivitat de les visions poètiques de la vida. O com diu Berenguer: “Copular, créixer, negligir / madurar, decebre, morir, / ar, er, ir.”